

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego
zaprasza na konferencję naukową

„Uczony w drodze”

Konferencja poświęcona pamięci prof. Stanisława Zapaśnika.

Warszawa, 24 listopada 2016.

Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, sala 256.

WSTĘP WOLNY

Profesor Stanisław Zapaśnik był postacią nietuzinkową i wielowymiarową. Trudno znaleźć jednoznaczne, spójne pole, które mogło by określić go w sposób wyczerpujący. Zarówno w życiu jak i w pracy naukowej profesor był człowiekiem drogi, starającym się przekraczać granice kultur, dziedzin naukowych i schematów myślowych. Tą aktywną pasją poznania, doświadczania badanego świata zarażał przyjaciół, współpracowników, studentów i doktorantów. Tak było na początku lat 90. ubiegłego stulecia kiedy po rozpadzie ZSRR udał się do Rosji, gdzie przez kilka lat studiował i badał kulturę rosyjsko – mongolsko – chińskiego pogranicza kulturowego. Jego śladami poszło wielu badaczy zarówno tych o uznanym autorytecie jak i początkujących, którzy pod jego wpływem zainteresowali się kulturami i społeczeństwami Syberii (zwłaszcza Buriacji, w której profesor spędził kilka lat do dziś będąc tam postacią znaną i ciesząc się szacunkiem). Potem pracował również w Azji Centralnej, a ostatnio w Chinach.

Myśląc o spotkaniu poświęconym pamięci profesora Zapaśnika chcielibyśmy odejść od klasycznej formuły konferencji jako ciągu następujących po sobie referatów, których treść bywa niekiedy dość odległa od siebie. Chcielibyśmy też aby nie zamieniła się z drugiej strony w spotkanie wspominkowe, na które profesor z całą pewnością zasługuje – jego bogaty życiorys jeszcze nie raz będzie przedmiotem rozmów, wspomnień i barwnych opowieści. Naszym zamiarem jest jednak upamiętnienie go w sposób merytoryczny, bliski jego osobowości i zainteresowaniom. Musieliśmy przy tym dokonać określonego wyboru obszarów tematycznych. Konferencję podzieliśmy więc na dwie części.

I część.

Pierwsza część dotyczyć będzie szeroko pojętego problemu dystansu wobec badanych zjawisk. Była to jedna z kwestii żywo interesujących profesora Zapaśnika. Do tej części zaprosiliśmy badaczy terenowych w różny sposób związanych z profesorem. Będziemy chcieli wspólnie zastanowić się nad praktycznymi sposobami możliwie największego redukcji dystansu wobec badanych zjawisk, a z drugiej strony nad procesem dystansowania się wobec badanej kultury, celowego oddalania się od badanych zjawisk, poddawania w wątpliwości dotychczasowych przeświadczeń, wiedzy potocznej, codziennych oczywistości itp. Jak dostosować metody i techniki badawcze do problemu szybkiego skracania dystansu wobec badanych zjawisk bądź konieczności oddalenia się od nich?

W tej części przyjrzymy się niuansom i problemom badania kultury obcej i własnej, odległej i bliskiej. Co zrobić żeby możliwie najpełniej wejść w badany świat na poziomie doświadczenia i rozumienia. Zastanowimy się jak w sytuacji badawczej uczyć się kultury lub odwrotnie, jak jej się oduczać na przykład po to by zobaczyć coś dotychczas nieoczywistego ale istotnego? Jak w sytuacji badania prowadzić dialog ze „swoim”, a jak „innym”? Jak nauczyć się słuchać kogoś kogo badacz zna „zbyt dobrze”, nie nabierając przeświadczenia, że wie z góry czego się dowie. Jak omijać w takiej sytuacji niebezpieczeństwo aprioryzmu poznawczego? Co zrobić kiedy w trakcie badania „swój” staje się badanym, „obcym”? Co zrobić z wiedzą uprzednią i nabytymi w drodze socjalizacji kompetencjami kulturowymi. Stają się one wrogiem czy sprzymierzeńcem badacza?

Z drugiej strony, jak poradzić sobie z sytuacją kiedy badacz napotyka całkowicie nową rzeczywistość, w której przynajmniej początkowo porusza się po omacku. Musi jednak dotrzeć do niewyrażanych wprost standardów poznawanej kultury, osiągnąć możliwie satysfakcjonujący poziom znajomości przeżywanego i dostępnego doświadczeniu elementów kultury. W dyskusji nad badaniem kultury własnej/innej w oczywisty sposób pojawia się problem różnic kulturowych, które nie koniecznie warunkuje odległość przestrzenna.

Postaramy się również zastanowić nad ponoszonymi przez badacza konsekwencjami wchodzenia w badaną rzeczywistość, a z drugiej strony dystansowaniem się od niej. Co w takiej sytuacji dzieje się z tożsamością badacza? Czy w ogóle jest to istotny problem? Czy następuje tu jakaś istotna zmiana postrzegania samego siebie, tego kim się jest lub przynajmniej kim się bywa? Co z wątpliwościami lub ewentualnymi kryzysami?

II część.

Profesor Stanisław Zapaśnik znany był również z praktycznego aplikowania uzyskanej wiedzy. Wystarczy wspomnieć o roli jaką odegrał przeszło dwie dekady temu w kształtowaniu się środowiska Ośrodka Studiów Wschodnich. Ten obszar jego działalności stał się inspiracją dla drugiej części konferencji, do której postanowiliśmy zaprosić praktyków czerpiących obficie z wiedzy akademickiej, będących również wytwórcami wiedzy eksperckiej, a w kilku przypadkach również stricte naukowej.

Chcielibyśmy zastanowić się wspólnie nad kilkoma problemami funkcjonującymi na styku nauki, wiedzy eksperckiej, polityki i dyplomacji. Warto na początek postawić sobie pytanie najbardziej podstawowe: czemu w ogóle ma służyć wiedza ekspercka i akademicka? Jak w praktyce wygląda ów obszar przecięcia się świata akademii i polityki, a jak powinien wyglądać? Czy wiedza jest tylko narzędziem skutecznego uprawiania polityki i dyplomacji, osiągania własnych celów w skutecznej grze i rywalizacji między państwami, blokami politycznymi? Jaka jest w tym wszystkim rola uczonego? Ma być najemnym dostawcą

potrzebnych wrywków wiedzy, konsultantem, ekspertem – chałturnikiem? Czy w praktyce w ogóle postrzega się jeszcze wiedzę jako istotne narzędzie wzajemnego zrozumienia, dialogu międzykulturowego i międzycywilizacyjnego? Czy jest to już tylko pusty frazes funkcjonujący na użytek wąskich gremiów akademickich uprawiających niszowy dialog środowiskowy podczas zamkniętych międzynarodowych konferencji i seminariów? Czy głos akademii w ogóle jest jeszcze potrzebny?

Program konferencji:

13.00 – 15.00

Panel I.

Moderator dr Albert Jawłowski (ISNS UW).

Uczestnicy panelu:

- Prof. Ewa Nowicka (Collegium Civitas),
- dr Anna Cieślewska (Instytut Orientalistyki UJ),
- Katarzyna Golik (Instytut Studiów Politycznych PAN),
- Ajur Żanajew (Wydział Lingwistyki, Buriacki Uniwersytet Państwowy Ułan – Ude)

Otwarta dyskusja

15.00-15.30

Przerwa kawowa.

15.30 – 17.30

Panel II.

Moderator prof. Krzysztof Kiciński (ISNS UW)

Uczestnicy panelu:

- Jacek Cichocki (sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, od 2011 do 2013 minister spraw wewnętrznych, od 2013 do 2015 szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów)
- Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz (socjolog i politolog, specjalistka w zakresie problematyki wschodnioeuropejskiej, od 2012 do 2014 podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, od 2014 do 2016 ambasador Polski w Federacji Rosyjskiej.)
- dr Wiktor Ross (Studium Europy Wschodniej, rosjoznawca, dyplomata, były ambasador RP w Mołdawii i Armenii),
- dr Wojciech Zajączkowski (dyrektor Departamentu Strategii Polityki Zagranicznej MSZ, były ambasador RP w Rosji i Rumunii, historyk, autor prac naukowych i popularyzatorskich dotyczących Rosji)

Otwarta dyskusja

Rada Naukowa:

prof. Ewa Nowicka, prof. Barbara Fatyga, prof. Barbara Lewenstein, prof. Wojciech Pawlik

Komitet organizacyjny

Przewodniczący komitetu organizacyjnego: dr Albert Jawłowski.

Członkowie: Małgorzata Mieszkowska, Ajur Żanajew, Ojungereł Tangad.